

*Artikel til Scandinavian Library Quarterly,
indsendt til Kulturstyrelsen nov 2012 v/ Thomas Behrmann*

Den digitale fremtid for læsesvage

Over en halv million danskere skønnes at leve med betragtelige læsevanskeligheder. Hvad skal der ske med disse, når det bliver obligatorisk at kommunikere digitalt med de offentlige myndigheder? Danske biblioteker har lanceret et tværfagligt læringsprojekt i digitalt borgerskab for læsesvage.

Fællesoffentlige initiativer

Vi lever i en virkelighed, som konstant forandrer sig. En virkelighed, hvor den digitale udvikling med stor hast fornyer og forenkler vores daglige virke i både privat og social kontekst. Vi står på tærsklen til et samfund, hvor de fysiske servicefunktioner og informationshåndteringen af alt fra brevpost til lærebøger i stigende grad bliver omsat til data. Det digitaliserede samfund er blevet betegnelsen for den skitserede fremtidsvision, vi i Danmark stræber efter at gennemføre inden for en kort årrække. Skal vi alle opretholde fornemmelsen af medborgerskab, er vi nødt til i en rimelig udstrækning at være koblet på udviklingen og være en del af den digitale virkelighed, som gradvist bliver realiseret. Gennem initiativer inden for *Den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi* ansføres vi til at agere og tænke i retningen af denne type samfund, hvor mobilitet og det at være tilgængelig online i de fleste af døgnets timer nærmer sig et normgivende fællestræk.

Udviklingsprojektet *Den digitale vej til fremtidens velfærd* blev i 2011 søsat med det formål at holde alle oven vande i den massive strøm af information og bruge de digitale redskaber til at skabe bedre forhold inden for centrale områder af de offentlige serviceydelser. I projektet bliver teknologiens muligheder anskueliggjort, og særligt selvbetjeningsfunktionerne på nettet spiller en afgørende rolle i det regi. Skatteoplysninger, netbank, NemID og grunddata på borger.dk er et udpluk af områder, hvori det er nødvendigt at kunne navigere, når hovedparten af al offentlig kommunikation i 2015 vil foregå digitalt. Det kan dog vise sig at blive en større udfordring for nogle grupper af befolkningen at leve op til kravene. Blandt andet for gruppen af læsesvage i Danmark. Derfor har Horsens kommunes biblioteker i samarbejde med en række andre biblioteker i Jylland indgået et tværfagligt samarbejde for at hjælpe læsesvage unge og voksne

helskindet i mål. Dette initiativ er samlet under projektbetegnelsen *Den digitale vej til fremtidens velfærd – også farbar for læsesvage*.

Projektstrategi

I takt med vores stigende brug af mobilteknologi, tablets og internet er udbuddet af kurser i digital manøvrering tilsvarende vokset. I biblioteksregi er der tilbud til både unge, ældre og læsesvage. Her er alt fra Notas (Nationalbiblioteket for læsesvage) produktion af letlæseligt materiale til *Seniorsurf*, som er en introduktion til nettet for ældre. Målsætningen for fremtidens digitale infrastruktur i det offentlige har gjort det nødvendigt at skærpe fokus på borgere med læsevanskeligheder.

Projektet *Den digitale vej til fremtidens velfærd – også farbar for læsesvage* tog sin begyndelse i midten af marts 2012 og er af ét års varighed. Horsens kommunes biblioteker har indgået et tværkommunalt partnerskab med fem midtjyske biblioteker samt en række aktører, som har fokus på at fremme borgernes læsefærdigheder. Heriblandt lokale udbydere af FVU/OBU forløb (Forberedende voksen undervisning/ Ordblindeundervisning) samt Netværkslokomotivet – et netværk af private og offentlige organisationer, som yder en stor indsats for de læsesvage. Gennem særligt tilpassede kurser i offentlig selvbetjening vil borgere med læsevanskeligheder få støtte og hjælp til at navigere på "den digitale vej til fremtidens velfærd".

Digital navigation

Kurserne foregår som en del af FVU/OBU forløbene, hvor bibliotekarerne former og varetager undervisningen i samarbejde med de pågældende lærere på forløbene. Undervisningen veksler mellem oplæg og øvelser. Kursernes form og indhold bliver løbende evalueret af både kursister, undervisere og et eksternt videncenter, med henblik på tilretning af metode og materiale. Eksempelvis bliver der udarbejdet en log-bog efter hvert undervisningsforløb, hvor kursisternes evner og ønsker bliver beskrevet. Hidtil har kurserne haft en positiv effekt, også selvom der blandt kursisterne har været en spredning i alder og store forskelle i graden af læsehandicap og IT-kundskaber. Det har været tydeligt, at den personlige kontakt og muligheden for at møde de digitale udfordringer i selskab med en underviser, har skabt en fortrolighed med brugen af offentlig selvbetjening.

Udover de målrettede kurser i digital selvbetjening indeholder projektet en række workshops, hvor aktører fra forskellige videntcentre informerer om blandt andet omsætning af teori til praksis og om projektets sociale og faglige perspektiver. Dette tværfaglige samarbejde mellem bibliotekerne og andre institutioner skaber et frugtbart forum med plads til både udveksling og udvikling af erfaring og viden.

Målsætninger

Projektets formål er at forsyne læsesvage borgere med de fornødne værktøjer til at kunne begå sig i de offentlige digitale fora. Mange selvbetjeningsløsninger er udarbejdet på baggrund af, at alle kan læse og skrive på lige fod. Og da det offentlige output i stigende grad foregår skriftligt på nettet, er det vigtigt at have fokus på målgruppen, så ingen bliver ladet tilbage.

Biblioteket er i dag mere end bare bøger. Ikke mindst er det et kulturelt forum, men også en viden- og læringscentral. Derfor har det været oplagt for bibliotekerne at påtage sig en del af ansvaret for at hjælpe læsesvage. Ved at afholde kurser i digital selvbetjening hjælper man borgerne til at være selvhjulpne og giver dem i sidste instans demokratisk medindflydelse. I et større perspektiv har projektet også til formål at bane vejen for udarbejdelsen af en national læringsstrategi gennem tværfaglig videnudveksling. Med andre ord er det et mål, at projektet munder ud i et formbart kursusprogram til videredistribution.

Borger og biblioteksbruger

Derudover er der et ønske om at give læsesvage en fornemmelse af, hvad biblioteket kan tilbyde. Erfaringen viser, at det er meget få borgere med læsevanskeligheder, der benytter biblioteket og ved, at de kan hente hjælp her. På kurserne giver man derfor borgerne en øget viden om, hvad biblioteket er, kan og gør, hvilket i sidste ende fremmer biblioteksanvendelsen for målgruppen. I den afsluttende fase af projektets forløb vil de involverede parter indsamle erfaring og viden til brug i udarbejdelsen af modeller for fremtidige kurser og partnerskaber. De konkrete data vil indgå i en slutevaluering foretaget af Nationalt Videntcenter for Læsning.

Den digitale vej til fremtidens velfærd – også farbar for læsesvage er et projekt, der tager hånd om en højaktuel problemstilling, som ikke blot berører den enkelte borger, men også hele vores samfund. Vi står ved indgangen til en ny digital æra, hvor grænser konstant bliver rykket. Det er afgørende, at alle hænger på, og at den digitale virkelighed letter og forenkler dagligdagen og ikke besværliggør den. Projektet er med til at brolægge vejen dertil og gøre den farbar for alle.

Thomas Behrmann

PR- og formidlingsmedarbejder

Horsens Bibliotek

thbe@horsens.dk